

142
79

Ч. Айтматов атындагы тия жана адабият институту
Кол жазмалар фондусу
Инв. № 251
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясы
Гуманитардык жана экономикалык илимдер бөлүмү

Баасы

142

79

Е. С. БЕРЕЗАНСКАЯ
**СБОРНИК
ЗАДАЧ и УПРАЖНЕНИЙ
ПО
АРИФМЕТИКЕ**

Для 5 и 6 классов
семилетней и средней школы

(На киргизском языке)

معلم لطفى وفا. سا

I42 - 79 Отрывок из арабской грамматики.

بشكل تجويد

دورتچی مرتبه بضووی.

ناشری
حسین حسینوف کتبخانهسی
اورنبورغده.

«گریهوف، حسینوف وشرکاسی» زکی مطبعهسی
اورنبورغ - ۱۹۱۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حامد الله ومصليا على نبيه المصطفى

تجویدنی طانومق

قرآننی درست اوقو دیگان سوز.

تجویدنی دیگان سوز؟

تجویدنك حكملرنی بیغشی بلمك ایله بو

قرآننی درست اوقو نی

برله بولا؟

تنوین و نون نساکن نك، میم ساکن نك

تجویدنی بیغشی بلور

لام تعریفنك، الحظ الله نك، رانك حكملر

ایچوب نرسملرنك

ومدارنی هم باشقلرنی بیغشی بلور

حكملرینی بیغشی بلورگه

كرك.

كرك؟

تنوین، نون ساکن

ایکی آست (—)، ایکی اوست (—)

تنوین دیب نرسه گه

ایکی اوتر (—) گه ایتوله.

ایتوله؟

سکونلی (ن) نونغه ایتوله.

نون ساکن دیب نرسه

گه ایتوله؟

دورت خالى بار.

اخفا، اظهار، انقلاب، ادغام.

نووين هم نون ساكن-

نىچە خالى بار؟

يىلر؟

تنوين، نون ساكن نىڭ اخفا خالى

اخفا حرفلىرىدىن بىرىنە يولقسىلار.

اون بيش: صف ذا ثنا جود شخص قد
سما كرما ضع ظالما زد تقا دم طالبا فترى،
بويىنىڭ اولىگى حرفلىرىدىر.
تنوين ويانئون ساكنى - ياشروب غنم،
برله اوقوله.

عَنْ صَلَوَاتِهِمْ، فَاجْرًا كَفَرًا كَيْسٍ.

ويىن ويا نون ساكن

نىڭ خالى قاچان اخفا بولە؟

فسا حرفلىرى نىچە

يىلر؟

قا بولسە نىچەك اوقوله؟

لى نىچەك؟

تنوين، نون ساكن نىڭ اظهارى

اظهار حرفلىرىدىن بىرىنە يولقسىلار.

آلتى: هاء، همزة، حاء، خاء، عين، غين اردر:

تنوين ويانئون ساكن برله بو حرفلىرىنىڭ
آراسىن آيروب آچق قىلوب اوقوله.
مَنْ آمَنَ، عَلِيمٌ خَيْرٌ كَيْسٍ.

ين ونون ساكن نىڭ

نىڭ قاچان اظهار بولە؟

سار حرفلىرى نىچە

يىلر؟

ار بولسە نىچەك اوقوله؟

نى نىچەك؟

تنوین، نون ساکن نڭ اقلاب حالی

اقلاب حرفی بولغۇچى «با» غە يولقسەلەر.

تنوین ویا نون ساکن نی چن میمگه
 الشدروب «عَنْه» برله اوقوله.
 مِنْ بَعْدِ، سَمِيعٌ بِصِيرٍ كَبِيٍّ.

تنوین و نون ساکن نڭ
 حالی قاچان اقلاب بوله؟
 اقلاب بولسه نیچك
 اوقوله؟
 مثالی نیچك؟

تنویو، نون ساکن نڭ ادغام حالی

ادغام حرفلرینه يولقسەلەر.

ایکی تورلی: ادغام بلاغنه، ادغام مع الغنه.

ایکی: «لام»، «را» حرفلری.

تنوین و نون ساکن نی يولققان حرفینه
 کرتوب اوقوله.

عَفُورٌ رَحِيمٌ مِنْ رَبِّ كَبِيٍّ.

بورون بوینده حرفنی آکلداتوب تورو
 دیگان سوز.

تنوین ویا نون ساکن
 نڭ حالی قاچان ادغام
 بوله؟

بونلر نڭ حالی بولغان
 ادغام نیچه تورلی؟

ادغام بلاغنه، حرفلری
 نیچه ونیلر؟

ادغام بلاغنه بولسه نیچك
 اوقوله؟

مثالی نیچك؟

غنه نی دیگان سوز؟

دورت: «یا»، «میم»، «نون»، «واو».

ادغام مع الغنه حرفلری
نیچه ونیلر؟

تنوین ونون ساکن نی بولقغان حرفینه
کر توب «غنه» برله او قوله.

ادغام مع الغنه بولسه
نیچک او قوله؟

خیراًیره، من مثله کبی.

مثالی نیچک؟

میم ساکن نك حاللری

اوچ حالی بار: ادغام مثلین، اخفاء شفویه
اظهار.

میم ساکن نك نیچه حال-
لر اظهار ونیلر؟

اوزی کبی می، گه یولقسه.

میم ساکن نك حالی قا-
چان ادغام مثلین مع الغنه
بوله؟

عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ کبی

مثالی نیچاک؟

«با» غه یولقسه.

میم ساکن نك حالی قا-
چان اخفاء شفویه بوله؟

رَبُّهُمْ بِهِم کبی.

مثالی نیچک؟

میم برله بادن باشقه هر بر حرفکه یولغانک.

میم ساکن نك حالی قا-
چان اظهار بوله؟

أَنْتُمْ لَهَا، أَنْفُسَهُمْ وَمَا کبی.

مثالی نیچک؟

لام (تعريف الف لام) نك حاللى

ايكى حالى بار: اظهار قهریه،
ادغام شمسیه.

لام تعريفنك نيچه حالى
بار وئيلر؟

حروف قهریه دن بولوچى حرفلر گه
يولقسه لر.

لام تعريفنك حالى قاچان
اظهار قهریه بوله؟

اظهار قهریه

اون دورت: ابخ حجك وخف عقيمه
كلمه لر نده گى حرفلر در.
لام تعريف برله حرفلر نك آراسينى آير-
وب او قوله.
اليوم، والعصر، القمر كى.

حروف قهریه نيچه؟

اظهار قهریه بولسه
نيچك او قوله؟
مثالى نيچك؟

ادغام شمسیه

حروف شمسیه گه يولقسه لر.

اون دورت: تب ثم دع ذنبارمى زد
سمعة شم صدر ضعيف طاب ظن له نعم
كلمه لر ينك اولگى حرفلر بدر.
لام تعريفنك لامنى صوكنداغى حرفك
كر توب او قوله.
بالشمس، والصبر، والضحي كى.

لام تعريفنك حالى قاچان
ادغام شمسیه بوله؟
حروف شمسیه نيچه
وئيلر؟
ادغام شمسیه بولسه
نيچك او قوله؟
مثالى نيچك؟

لام تعریف تشدیدلی حرفکه یولقسه هر وقت ادغام شمسیه بولور. تشدیدسز حرفکه یولقغانک اظهارقهرینه اولور.

حرفلری بلنمگانک ادغام شمسیه برله اظهار قهریه- ی بولورگه بوله می؟

لفظ الله

«الله» دیگان سوزدر-

بوکنا «لفظ الله» دیولور.

ایکی حالی بار:

لفظ الله نك اولنگی یاغناغی حرف اوستلی یا که اوترلی بولسه، فالون اوقولور-

«وَالله، عَبْدُالله» کبی.

اگر آستلی بولسه، نچکه اوقولور-

بِالله، وَالله کبی.

لفظ الله نرسه؟

بونک نیچه حالی بار، نیلر؟

حکم الراء

ایکی حالی بار.

«را» حرکتلی بولوب اوستلی یا که اوترلی

بولسه فالون اوقولور- وَالرَّوْح، مَنْ رَبِّ

کبی.

اگر آستلی بولسه، نچکه اوقولور-

بِالصَّبْرِ، بِالْخَيْرِ کبی.

«را» ساکنلی بولسه اولینه قارالب،

اولنگی حرف اوستلی یا اوترلی بولسه،

فالون اوقولور.

«را» نك نیچه حالی بار؟

نیلر؟

«را» ساکنلی بولسه نیچک؟

مثالی؟

لَئِنْ صَبَرْتُمْ كَبِيْ؛ اگرده اوْلنك گن حرف
آستلی بولسه نچكه او قولور - وَاَصْبِرْ كَبِيْ.
اما بو صورتك «را» دن صوڭ حروف استعلا
دن برر حرف بولسه فالون او قولور -
مَرْصَادٌ، قَرَطَاصٌ كَبِيْ؛ لىكن «را» صوڭنك
غى حروف استعلا آستلی بولسه نچكه
او قولور - كَلِّ فِرْقٌ كَبِيْ.

اگر «را» ساکن، اولی
کسره لی بواوبك کسره سی
کیتوچی (عارضی) بولسه
نیچک او قولور؟

«را» قالون او قولور. لَمَنْ ارْتَضَى كَبِيْ.
اوْلبنه فارالماینچه اوْلینك اوْلبنه فارالور.
اوْلی اوستلی بولسه یا که اوترلی بولسه
«را» قالون او قولور.

«را» ساکن اولوب اوْلی
دخی ساکن بولسه نیچک
او قولور؟

مثالی نیچک؟

بِالصَّبْرِ فِي الصُّبُوْرِ كَبِيْ. اگر آستلی بولسه
نچكه اولور - بِصِيْرِ قَدِيْرِ كَبِيْ.

اگر «را» ساکن بولوب
اوْلی حرف لین بولسه
نیچک او قولور؟

نچكه او قولور - سَمِيْرٌ، كَبِيْ.

ادغام متجانسین

ادغام متجانسین قاچان
بولا؟

مخرجلری بر، صفتلری باشقه بولغان
ایکی حرفنك اوْلگیسی سکونلی بولوب
بر برینه یولقانده.

دورت مخرجدهدر.

«طا»، «دال»، «تا» حرفلرينىڭ مخرجيدر.

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ، اَثْقَلْتُ دَعْوَا اللَّهِ كَيْفَى.

«ذال»، «ثا»، «ظا» مخرجيدر.

يَلَهْتُ ذَالِكَ، اِذْ ظَلَمُوا كَيْفَى.

«با»، «بېم» مخرجيدر.

يَا بُنَيَّ اِرْكَبْ مَعَنَا كَيْفَى.

مخرجلرى بىر صفتلىرى باشقه بولغان ايكنى
حرفنىڭ بىرسىنى ايكنىچى سىنه كىرتوب
اوقولور. (مثاللىرى اوتدى)

ونىڭ حرفلىرى نىچه
مخرجده؟

رېچىسى نىرسىلر مخرجى؟

ئالى نىچك؟

يكنىچىسى نىرسىلر.

مخرجى؟

ئالى نىچك؟

رېچونىچىسى نىرسىلر

مخرجى؟

ئالى نىچك؟

دغىنام متجانسىن نىچك

رېقول؟

ادغام متاقربىن

صفتده ياكى مخرجده بىر بىرىنه ياقىنلىقى
بولغان ايكنى حرف اولىگىسى سكونلى
بولوب بىر بىرىنه يولققانده.

دغىنام متاقربىن قاچان

رېول؟

ایکی مخرجده .

بونیڭ حرفلری نیچه
مخرجده؟

برنیچسی نرسه لر -

مخرجی در؟

مثالی نیچک؟

ایکنچیسی نرسه لر -

مخرجی؟

مثالی نیچک؟

اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ كَبِي .

صفتلری یا که مخرجلری پر برینه یقین

بولغان حرفلرنڭ برسن برسینه کرتوب

اوقوله .

ادغام متقلز بین نیچک

اوقوله؟

ادغام مثلین

سکونلی پر حرف اوزی کبی پر حرفکه
یولغانده بولور .

فَمَا رِبْحَتْ تِجَارَتُهُمْ، آوُو وَنُصْرًا كَبِي .

ادغام مثلین مع الغنة بوله .

مَنْ نَارٍ، عَلَيْهِمْ مَوْصِدَةٌ كَبِي .

ادغام مثلین قاچان بوله؟

مثالی نیچک؟

نون ساکن نونغه یا که

میم ساکن میمگه یولقسه

نی بوله؟

مثالی نیچک؟

حرف مد بولغان و او

واوغه یا که یا یاغه

یولقسه نیچک؟

ادغام قیابو درست بولماس .

نیچک؟

آمَنُوا وَعَمِلُوا فِي يَوْمِ كَيْبِ.

قلقله

بیش حرف اولوب «قطب جد» کلمه لرنک -
 گنی حرف لرنک.
 سکونلی بولسه لر.
 بو حرف لرنی فالطرا توب او فواور.
 يَدْخُلُونَ، أَحَدٌ، يَجْعَلُونَ كَيْبِ.

حرف لرنی نیچه؟

ر قاجان قلقله بولهر؟

بولسه نیچک او قول؟

نیچک؟

«مد» و حرف مد لر

صوزو دیگان سوز.

«مد» نی دیگان سوز؟

اوچ: «واو»، «یا»، «الف».

سوز مد نیچه ونیلر؟

واو ساکن اولوب آداغی حرفی اویرلی
 بولسه «وَوُ» کبی.

«واو» نه زمان حرف مد
 ونه کبی؟

یا اوزی سکونلی اولوب آداغی حرف
 آستلی بولسه.

«یا» نه زمان حرف مد
 ونه کبی؟

«بی» کبی.

نیچک؟

الف هر وقتلده حرف مددر - «با» کبی.
 یا که اوچیسینه ده - «اوتینا»

«ف» نه زمان حرف مد
 نه کبی؟

سبب مد

ایکی: «همزه»، «سکون».

حرکه لی الفکه ایتوله «ألا» نکه همزه سی کبی.

حرکه سز حر فکه.

آست (ـ) ، اوست (ـ) اوتر (ـ)
گه حر که دیوله در.

ایکی توری: سکون لازم، سکون عارض.

طنغاننده طنغاننده بولوب طورغان
سکون - سکون لازمدر (وقفاده وصلاده
ثابت اولان سکون).

طنغاننقنه بولوب طنغاننده کینه طورغان
سکون - سکون عارضدر (وقفاً ثابت
وصله ساقط اولان سکون)
الئی توری.

«مد طبیعی»، «مد متصل»، «مد منفصل»،
«مد عارض»، «مد لازم»، «مد لین در».

سبب مد نیچه؟

همزه دیب نرسه گه ایتوله؟

سکون دیب نرسه گه
ایتوله؟

«حرکه» نرسه؟

سکون نیچه توری
ونیلر؟

سکون لازم نرسه؟

سکون عارض نرسه؟

مد نیچه توری؟
نیلر؟

مد طبیعی

مد طبیعی قاچان بوله؟ || بر کلمه ده حرف مد بولوب سبب مد اولمهسه

مثالی نیچک؟

آبَدًا، تَوَابًا کبئی

بر لائف مقداری صوز لور (مد قیلنور).

طبیعی کو بموضو زوله؟

مد متصل

حرف مد همزه گه یولقوب ایکیمی بر

مد متصل قاچان بوله؟

کلمده بولسه مد متصل بولور.

اِذَا جَاءَ، اَوْلَمَّكَ سَوَاءً، جِيءَ کبئی.

مثالی نیچک؟

دورت الف مقداری صوزوله

مد متصل کو بموضو زوله؟

واجب- چونکی قاریلر بار چه سیده مد-

مدی نرسه؟

متصلده مد قیلوب او فودیلر.

مد منفصل

حرف مد همزه گه یولقوب ایکیمی ایکی

مد منفصل قاچان بوله؟

کلمده اولسه لور.

تَوَبُّوا إِلَى اللَّهِ، اِنِّي اَخَافُ کبئی

مثالی نیچک؟

مقدره بولغانلری بار.

دخی نیندی حرف

بار؟

مَالَهُ اَخْلَدَهُ بَاذْنَهُ اِلَّا بِمَاشَاءَ کبئی.

مثالی نیچک؟

قاریلر ناک قایوسی مد ایدوب، قایوسی

مد منفصل ناک مدی

مد ایتدیکاری ایچون چائز غندهر.

نرسه؟

دورت الف مقداری مد قیلنور.

قدر مد قیلنه؟

مد لازم

حرف مد سکون لازمغه يولقسه.

دورت تورلی.

مد لازم بولور تشدیدلی کلمهده كافة الحاقه کبی.

یا که تشدیدسز کلمهده - آآن کبی.

مد لازم بولور مثقل حرفده - لام میم نك لامی، المص نك لامی، طاسین میم نك سینى کبی.

یا که مد لازم بولور حرف مخفف الم نك میمی، المص نك میمی و صادی کبی.

قاریلر بارده مد قیلوب او قودقلر نمدن واجبدر.

دورت الفی مقدارى مد قیلنور.

مد لازم قاچان بوله؟

مد لازم نیچه تورلی؟

بیر نچیمسی نرسه؟

مد لازم نك مدی نرسه؟

نی قدر مد قیلنه؟

مد عارض

حرف مد سکون عارضغه يولقسه.

قاریلر قایوسی مد ایدوب، قایوس مد

ایتمد کلری ایچون جائز غنه در.

مد عارض وقف حالنده گنه بولغانغه کوره

آخرینك حرکه سینده قاراب تورلی وجه جائزدر

مد عارض قاچان بولا؟

مد عارض نك مدی نرسه؟

مد عارض نی قدر مد

قیلنه؟

اوج وجه: طول، توسط، قصر.
 يَعْلَمُونَ كَيْبِ.
 دورت وجه: طول، توسط، قصر،
 برده روم.
 يَوْمَ التَّيْنِ كَيْبِ.

یدی وجه: طول، توسط، قصر، برده
 روم، طول ایله اشمام، توسط ایله اشمام
 قصر ایله اشمام.
 تَسْتَعِينُ كَيْبِ

اوزون - یعنی: دورت الف مقداری
 صوزوب اوقو دیگان سوز.

اورطاچه - ایکی الف مقداری صوزوب
 اوقو دیگان سوز.

قصه - بر الف مقداری صوزوب اوقو.

آقرو، لاش برله حرکتی چقارو براق
 فالدرو.

سکوندن صوڭ ایکی ایرتنی یومو.

اگر آخری اوستلی
 اولسه نیچه وجه ونیلر
 جائز؟

مثالی نیچک؟

آخری آستلی بولسه
 نیچه وجه ونیلر جائز؟
 مثالی نیچک؟

آخری اوترلی بولسه
 نیچه وجه ونیلر جائز؟

مثالی نیچک؟

طول نرسه؟

توسط نرسه؟

قصر؟

نرسه؟

اشمام نرسه؟

Handwritten notes in purple ink, including the word 'کایب' (Kāib) and other illegible characters.

مدلین

حرف لین سکونگه بولقاندہ
ایکی - آلدندانی حرفی اوستلی بولغان
واو برله یا سکونلی بولسا، مدلین
بولورلر.

ملمن فصل کبی جائزدر.
حرف لین سکون لازمغه بولقسه ایکی
وجه دورست بولور.
طول توسط.
کهی عصص، حم عسق قول شریفلرنده گی
عین کبی.

مدعارض کبی آخری اوستلی اولسه
اوج وجه، آستلی اولسد دورت وجه،
اوترلی اولسه یدی وجه جائز بولوب
الیک، والصیف، ولانوم کبی.

مدلین فلجان بوله؟
حرف لین نیچه ونیلور؟

مدلین نك مدی نرسه؟
فی قدر مد قیلنور؟

نیلور؟

مثالی نیچک؟

اگر حرف لین سکون
عارضه بولقسه نیچک؟

سکته

دورت اورنده.

برنجی سور کھف ده - «عوجا قیما»
دیگانه ایکنچیسینی سور یس ده «من»
موقدینا هذا صیگانک، اوچوسور سور
قیامده ده - «من راق» دیگانه، دورتنچی

سوره مظفین ده - «بل ران» دیگاندہ
ایکی آرہده طاوشنی کیسوب صولشنی
کیسمیچہ او قولور.

قرآن عظیمک نیچه اورنک
سکته بار؟

قایو سور هلر ده؟

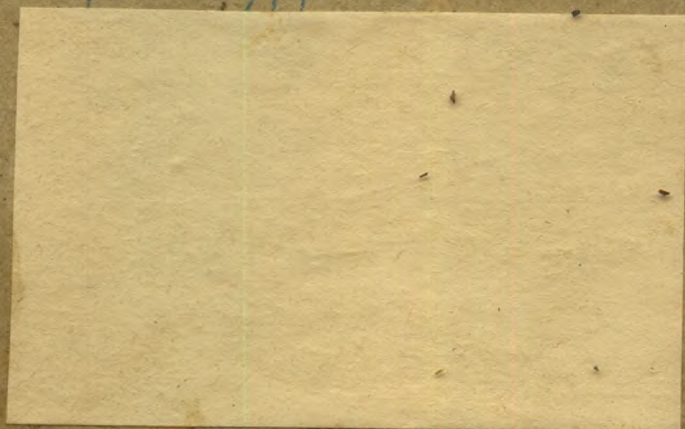
سکته نیچک او قولہ؟

12 30
6
180

Е. С. БЕРЕЗАНСКАЯ

Мироток

ЖАНА ОРТО МЕКТЕПТЕРДИН
5-ЖАНА 6-КЛАССТАРЫ УЧУН